

מסורת הש"ס

(א) רש"ל מ"ו, צ) יצמות נד.;
א) קידושין טו: (ועמ"ש בס"ד שם שר"ח פירש בקסמן גנבת דעתו וכדלמר' ממל' גנב או בקיוסמות והערוך האריך עוד טוף דבריו כלדס שמרלה את חבירו דבר מנוקף וכו' ע"ש ח"ל הרב אלפס בב"ב פ"ה דף קלח. קסמן' כלומר הפתה את בני מעי להקיא), ד) יצמות נה: שבועות יח., ט) (לעיל נד., ו) (ויקרא יח, ו) (רש"ל מוסף זח, ח) (ויקרא כ, ט) (ויקרא יח, י) בס"פ: לערות, ט) (ויקרא יח, ז) (שם כ, ט) בס"פ: לנפסו, ז) בס"פ: לענות,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מתקף וכו' שלא כדרכה דאין אורחא לא דלח:
(ב) ד"ה מי איכא מידי:

רבינו חננאל

ויזם א': והבא על הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה והאשה המביאה בהמה עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה חייבין. אמר רבא, המערה בזכור חייב מאי טעמא משכבי אשה כתב. המערה בבהמה נמי חייב. אחאי בהקישא, כדאמרין העראה דכתיבא גבי אחות אביו ואחות אמו דלא צריכא דהא איתקש להעראה דנדה יתניהו כדלערא דבהמה ואסיק: דהאי קרא ועירי אחות אבין ואחות אבין לא תגלה כי את שארו הערה עונם ישאו כוליה קרא לדרשא הוא דאתא ופופשו ברכמות פ' הבא על יבמתו בתחלתו: בעי רב אחדבוי המערה בעצמו מהו ואמר רב אשי מערה בעצמו בקישוי לא משכחת לה כלומר בקישוי גיר לא משכחת לה כי משכחת לה במשמש מת פי גיר בלא קישוי נקרא מת ומאן דאמר משמש מת בעריות חייב חייב כו' וזה מפורש בשבועות פרק ידיעות הטומאה באחריותו בגמרא זו היא מצות עשה שבמקדש דתנינן איזו היא מצות עשה שבגדה שחיבין עליו היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמיתי פירש מיד חייב שציאתו הנייה לו כביאות.
הכי עביר אמר רב הונא משמיה דרבא נזעף צפרניו בקרקע עד שימות. פי' שימות

הבא על הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה.

מילי קתני לה: **באשה שני משכבות**. כדכתיב צה^(א) משכבי: ו**בהמה משכב אחד**. דהא לא כתיב צה משכבי. ולענין רביעה קאמר דהאשה הנרבעת לבהמה מתחייבת אף שלא כדרכה כדך שהיא מתחייבת

הבא על הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה והאשה המביאה את הבהמה עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה חייב דרש רב נחמן בר רב חסדא באשה שני משכבות ובבהמה משכב אחד מתקוף לה רב פפא אדרבה אשה דאורוחה היא אמשכב מיחייב אמידעם אחרינא לא מחייב בהמה דלאו אורחא היא לחייב עלה על כל נקב ונקב תניא ^(ב) (דלא כתרווייהו) וזכר בן תשע שנים ויום אחד הבא על הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה והאשה המביאה את הבהמה עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה חייב א"ל רבינא לרבא ^(ג) המערה בזכור מהו ^(ד) המערה בזכור ^(ה) משכבי אשה כתיב ביה אלא המערה בבהמה מהו א"ל אם אינו ענין להעראה דכתיבא גבי ^(ו) אחות אביו ואחות אמו דלא צריכא דהא איתקש להעראה דנדה יתניהו ענין להעראה דבהמה מכדי בהמה מחייבי מיתות ב"ד היא למה לי דכתיב להעראה דידה גבי חייבי כריתות לכתביה גבי חייבי מיתות בית דין וליוגמור חייבי מיתות בית דין מחייבי מיתות בית דין הואיל וכוליה קרא לדרשא הוא דאתי כתיבא נמי מילתא דדרשא בעא מיניה רב אחדבוי בר אמי מרב ששת המערה בעצמו מהו אמר ליה ^(ז) קבסתן אמר רב אשי מאי תיבעי לך בקושי לא משכחת לה כי משכחת לה במשמש מת למאן דאמר ^(ח) משמש מת בעריות פטור הכא פטור ולמאן דאמר חייב הכא מחייב תרתי מיחייב אשוכב ומיחייב אנשכב בען מיניה מרב ששת יעובר כוכבים הבא על הבהמה מהו תקלה וקלון בעינן והכא תקלה איכא קלון ליכא או דילמא תקלה אע"פ שאין קלון אמר רב ששת תניתוה מה אילנות שאין אוכלין ואין שותין ואין מריחין אמרה תורה השחת שרוף וכלה הואיל ובא לאדם תקלה על ידן המתעה את חבירו מדרכי חיים לדרכי מיתה על אחת כמה וכמה אלא מעתה עובר כוכבים המשתחוה לבהמתו תיתסר ומקטלא מי איכא מידי דלישראל לא אסר ולעובר כוכבים אסר ישראל גופיה ליתסר מידי דהוה ארביעא אמר אביי זה קלוגו מרובה וזה קלוגו מועט והרי אילנות דאין קלוגן מרובה ואמרה תורה השחת שרוף וכלה בבעלי חיים קאמרינן דחם רחמנא עלייהו רבא אמר אמרה תורה בהמה נהנית מעבירה תיהרג והרי אילנות דאין נהנין מעבירה ואמרה תורה השחת שרוף וכלה בבעלי חיים קאמרינן דחם רחמנא עלייהו ת"ש ^(א) ד"א שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה מאי לאו

אדרבה אשה דאורחה בו'. הא פשיטא צכולה הש"ס דבאשה מתחייב אשני משכבות דמשכבי אשה כתיב אלא רב פפא ה"ק אס יש לחלק בין אשה לבהמה איפכא הוה ליה למימר: **זה קלוגו מרובה**. פ"ה דס"ל לאזיי דזעינן תקלה וקלון ולית ליה דרצ ששת דמחייב צהמה הנרבעת לעובר כוכבים א"י אית ליה אלא דס"ל מתוך שקלוגו מרובה איכא קלון לעובר כוכבים ומאילנות לא גמיר ופי' דוחק דמשמע דלשוניי מילתא דרצ ששת צא דמחייב אע"ג דליכא קלון לעובר כוכבים ועוד קשה היאך פשיט רצ ששת מאילנות שטעונין שריפה משום תקלה לחודא הכי נמי לבהמה שרבעה עובר כוכבי' הא ודאי פשיטא דאיכא למימר משתמוה לבהמה תוכיח דאיכא תקלה לחודה ושריא כדמסיק משום דחם רחמנא אצעלי חיים וו"ה צריעה דליכא למילף מאילנות וי"ל דהכי פשיט כי היכי דגבי אילנות השוה הכתוב של עוצד כוכבים לשל ישראל אע"ג דישראל איכא תקלה וקלון ובשל עוצד כוכבים ליכא אלא תקלה לחוד ה"ג גבי צהמה יש להשוות נרצע דעוצד כוכבים לנרצע דישראל אע"ג דישראל איכא תקלה וקלון ובצוצד כוכבים ליכא אלא תקלה לחודה ופרין עוצד כוכבים המשתמוה לבהמתו מתסר וניקטלה משום תקלה לחודה ומשני ומי איכא מידי כו' הא לא אסרינן נרבעת לעובר כוכבים אלא כדי להשוותה לנרבעת לישראל ופרין ישראל גופיה תיתסר מידי דהוה ארביעה וכיון דנאסור נעצד דישראל משום תקלה וקלון כמו צריעה נאסור נמי נעצד לעוצד כוכבים אפילו משום תקלה לחודה ומשני זה קלוגו מרובה אין ללמו' נעצד דישראל מנרצע לישראל דנרצע לישראל קלוגו מרובה ונעצד דישראל תקלה איכא וקלון מרובה ליכא:

ומיציין הבהמה מהו תקלה וקלון בעינן והכא תקלה איכא קלון ליכא או דילמא תקלה אע"פ שאין קלון אמר רב ששת תניתוה מה אילנות שאין אוכלין ואין שותין ואין מריחין אמרה תורה השחת שרוף וכלה הואיל ובא לאדם תקלה על ידן המתעה את חבירו מדרכי חיים לדרכי מיתה על אחת כמה וכמה אלא מעתה עובר כוכבים המשתחוה לבהמתו תיתסר ומקטלא מי איכא מידי דלישראל לא אסר ולעובר כוכבים אסר ישראל גופיה ליתסר מידי דהוה ארביעא אמר אביי זה קלוגו מרובה וזה קלוגו מועט והרי אילנות דאין קלוגן מרובה ואמרה תורה השחת שרוף וכלה בבעלי חיים קאמרינן דחם רחמנא עלייהו רבא אמר אמרה תורה בהמה נהנית מעבירה תיהרג והרי אילנות דאין נהנין מעבירה ואמרה תורה השחת שרוף וכלה בבעלי חיים קאמרינן דחם רחמנא עלייהו ת"ש ^(א) ד"א שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה מאי לאו

עובר כוכבים תקלה איכא דבני נח הוהירו על העריות לקמן צפרקין (דף טו.) : **קלון ליכא**. דרכן צדק ואין מתציישין ועוד דאקלון דידהו לא חס רחמנא: **אילנות**. של אשירה דכתיב צה^(א) אשירה תורה וכו' אלמא תקלה אע"פ שאין קלון דהא אשירה לעוצד כוכבים אינה קלון אלא תקלה שאף הם הוהירו על עבודת כוכבים: **אלא מעטא**. דמשום תקלה לחודה נסקלת: **עוצד כוכבים המשפתוח לבהמתו**. דאיכא תקלה שהוא נהרג על ידה תתסר הבהמה לישראל צהגנאה ונקטלה לבהמה: ^(ב) **איכא מידי דלישראל לא מיספא**. צהממת צהשתחואתו דקיימא לן (תמורה דף כט.) צעלי חיים אין נאסרין מפני עבודת כוכבים דמדלאתריך קרא למיסר נעצד לקרנן גצוה מכלל דלהדיוט שרי: **לישראל נמי תספסר מידי דהוה ארביעא**. דאסרינן לה ומקטלא וכי אינטריך למיסר נעצד לגצוה כגון נעצד על פי עד אחד או ע"פ הצעלים דגצרא לא מקטיל ואיחי נמי לא מקטלא דהא רוצע וגרצע אסר להו קרא לגצוה וקסיא לן למה לי קרא ממשקא ישראל כתיב [ויחזקאל]מח מן המותר לישראל ואוקוס צנרצע על פי אחד או על פי הצעלים דגצרא לא מקטיל ואיחי נמי לא מקטלא צפרק ששי דתמורה ^(סז): **אמר אביי זה קלוגו מרובה**. שיש כאן קלון שעצר על מנזות קויו וקלון שגיהה עזמנו צדצר מגויה: **וזה קלוגו**. דעוצד^(ט) כוכבים מועט. וסצירא ליה לאזיי תקלה וקלון בעינן צלית ליה דרצ ששת אי נמי סצירא ליה כותיה דמתוך שקלוגו מרובה איכא קלון ואפילו מעוצד כוכבים ומיהו מאילנות לא גמר לה: **צנעלי חיים קא אמרינן**. דלא מתסרי צמלתא זוטרתא: **דהא חס רחמנא**. שהנריך להס צ"ד של עשרים ושלשה והעדלת עדים: **דנא אמר**. להכי לא ילפינן נעצד מנרצע משום דלא נהית הבהמה מעצירה וגצי עוצד כוכבים הצא על הבהמה כרצ ששת סצירא ליה דהא איתנהיג מעצירה: **הא שמע**. דתקלה צלא קלון מקטיל מדקמני צמתני' מרי צצי והויא רישא משנה יתירא דקמני סיפא דצר אחר וכו' ומהך סיפא משמע דתרווייהו איכא דקמני ויאמרו זו היא היינו קלון ושנסקל היינו תקלת עצירה ומדתנא לרישא שמע מינה תקלה גרידתא דוקא נקט צלא קלון כגון עוצד כוכבים דהא ליכא למימר תנא רישא תקלה וסיפא קלון למימרא דתרווייהו צעינן דהא מדסיפא שמע מינה:

ה"ג

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

אדרבה אשה דאורחה בו'. הא פשיטא צכולה הש"ס דבאשה מתחייב אשני משכבות דמשכבי אשה כתיב אלא רב פפא ה"ק אס יש לחלק בין אשה לבהמה איפכא הוה ליה למימר: **זה קלוגו מרובה**. פ"ה דס"ל לאזיי דזעינן תקלה וקלון ולית ליה דרצ ששת דמחייב צהמה הנרבעת לעובר כוכבים א"י אית ליה אלא דס"ל מתוך שקלוגו מרובה איכא קלון לעובר כוכבים ומאילנות לא גמיר ופי' דוחק דמשמע דלשוניי מילתא דרצ ששת צא דמחייב אע"ג דליכא קלון לעובר כוכבים ועוד קשה היאך פשיט רצ ששת מאילנות שטעונין שריפה משום תקלה לחודא הכי נמי לבהמה שרבעה עובר כוכבי' הא ודאי פשיטא דאיכא למימר משתמוה לבהמה תוכיח דאיכא תקלה לחודה ושריא כדמסיק משום דחם רחמנא אצעלי חיים וו"ה צריעה דליכא למילף מאילנות וי"ל דהכי פשיט כי היכי דגבי אילנות השוה הכתוב של עוצד כוכבים לשל ישראל אע"ג דישראל איכא תקלה וקלון ובשל עוצד כוכבים ליכא אלא תקלה לחוד ה"ג גבי צהמה יש להשוות נרצע דעוצד כוכבים לנרצע דישראל אע"ג דישראל איכא תקלה וקלון ובצוצד כוכבים ליכא אלא תקלה לחודה ופרין עוצד כוכבים המשתמוה לבהמתו מתסר וניקטלה משום תקלה לחודה ומשני ומי איכא מידי כו' הא לא אסרינן נרבעת לעובר כוכבים אלא כדי להשוותה לנרבעת לישראל ופרין ישראל גופיה תיתסר מידי דהוה ארביעה וכיון דנאסור נעצד דישראל משום תקלה וקלון כמו צריעה נאסור נמי נעצד לעוצד כוכבים אפילו משום תקלה לחודה ומשני זה קלוגו מרובה אין ללמו' נעצד דישראל מנרצע לישראל דנרצע לישראל קלוגו מרובה ונעצד דישראל תקלה איכא וקלון מרובה ליכא:

מוסף רש"י

משמש מת. צאכר מת צלא קישוי דלון רלאו להרע (יבמות נה).

רבינו חננאל (תב"ש) הגיד. אמר רבא זאת אומרת משמש מת בעריות פטור ואביי אמר לעולם משמש מת בעריות חייב והכא היינו טעמא דפטור משום דאנוס הוא. אליבא דאביי דאמר חייב מערה בעצמו חייב שחים. אחת משום שזוכ ו אחת משום נשכב. בעו מיניה מרב ששת נכרי הבא על הבהמה תיהרג הבהמה אי לא. טעמא מאי נהרגת משום דאירע תקלה על ידה ליהרג בני אדם. קלון כדי שלא תהא בהמה זו עוברת בשוק ואו' זו היא שנסקל פליגי על דיה והכא תקלה איכא שהרי (שהרג) [נהרג] הרובעה אבל קלון ליכא (קלון) דעכ"ר ליכא קלון או דילמא תקלה אע"ג דליכא קלון נהרגת. אמר להו תניתוה ומה אילנות כגון אשורה שאין אוכלין ולא שותין ולא מריחין שבאת תקלה על ידן ונתחייבו עובדיהן אמרה תורה השחת שרוף וכלה. המתעה חבירו מרוץ חיים לדרכי מיתה לא כ"ש ומסקנא הכי דאפילו תקלה בלא קלון נהרגין ואקשינן אי הכי דחיישי לתקלה בלא קלון וקטלינן. עכ"ר"ס שהשתחוה לבהמתו תיתסר הבהמה ותיהרג ודחינן והלא נעבד כי האי גוונא לישראל לא קטלינן לבהמה בהמה דעכו"ם קטלינן ליה מי איכא מידי דלישראל לא מקטיל ובעכו"ם מקטיל ואמרינן בהמה של ישראל תיהרג הנעבדת כמו שהרגת הנרבעת ודחינן קלון הרובע מרובה מן העובר. רבא אמר אמרה

נח א מיי פ"א מהלכות אסורי ביאה הל"ד:
נב ב מיי שם הלכות:
ג ב מיי שם הל"א [עוד לה"ע סי' כ]:
כא ד מיי פ"ט מהלכות מלכים הלכה ו:

תורה אור השלם

1. וְאֵת זָכָר לֹא תִשָּׁבֵב מִשְׁכָּבִי אִשָּׁה תוֹעֵבָה הִוא: ויקרא יח כב
2. וְנָעֻרֹת אֲחֻת אִמְּךָ וְאֲחֹת אֶבְיֶךָ לֹא תִגְלֶה כִּי בֵּית שְׂאֻרָה הָעֵרָה עֲיֹנָם יִשָּׂאוּ: ויקרא יט ט

מוסף רש"י

משמש מת. צאכר מת צלא קישוי דלון רלאו להרע (יבמות נה).

רבינו חננאל (תב"ש)

הגיד. אמר רבא זאת אומרת משמש מת בעריות פטור ואביי אמר לעולם משמש מת בעריות חייב והכא היינו טעמא דפטור משום דאנוס הוא. אליבא דאביי דאמר חייב מערה בעצמו חייב שחים. אחת משום שזוכב ו אחת משום נשכב. בעו מיניה מרב ששת נכרי הבא על הבהמה תיהרג הבהמה אי לא. טעמא מאי נהרגת משום דאירע תקלה על ידה ליהרג בני אדם. קלון כדי שלא תהא בהמה זו עוברת בשוק ואו' זו היא שנסקל פליגי על דיה והכא תקלה איכא שהרי (שהרג) [נהרג] הרובעה אבל קלון ליכא (קלון) דעכ"ר ליכא קלון או דילמא תקלה אע"ג דליכא קלון נהרגת. אמר להו תניתוה ומה אילנות כגון אשורה שאין אוכלין ולא שותין ולא מריחין שבאת תקלה על ידן ונתחייבו עובדיהן אמרה תורה השחת שרוף וכלה. המתעה חבירו מרוץ חיים לדרכי מיתה לא כ"ש ומסקנא הכי דאפילו תקלה בלא קלון נהרגין ואקשינן אי הכי דחיישי לתקלה בלא קלון וקטלינן. עכו"ר"ס שהשתחוה לבהמתו תיתסר הבהמה ותיהרג ודחינן והלא נעבד כי האי גוונא לישראל לא קטלינן לבהמה בהמה דעכו"ם קטלינן ליה מי איכא מידי דלישראל לא מקטיל ובעכו"ם מקטיל ואמרינן בהמה של ישראל תיהרג הנעבדת כמו שהרגת הנרבעת ודחינן קלון הרובע מרובה מן העובר. רבא אמר אמרה